

MILICA ŠE VEDNO SLUŽI STAREMU NAMENU

OBOROŽENA SILA OBLASTI
VEDNO ZOPER STAVKARJE

DELAVCI ŽANJEJO SADOVE SVOJE
ZASLEPLJENOSTI V POLITIKI

Ljudje, ki se bore za boljši kos kruha, brez protekcie. — Nove ofenzive proti unijam

V FREEPORTU, Ill., se je Stover Manufacturing & Machine Co. odločila, da zlomi stavko svojih delavcev po šestih tednih njihovega pikeiranja za vsako ceno. Njela je profesionalnih skebov, jih oborožila, šerif pa je zaprisegel koper gangsterjev, da so jih protektirali. S svojih truckov so v stavkarje izpuščali plinske bombe in ob enem brutalni pretepli vsakega, ki se je osmelil iz zaledja. Šerif Lee Aurand je nato telefoniral governerju v Springfield, da potrebuje za protektiranje skebov pomoč milice. Sicer ni rabil teh besed, ampak v tem smislu: "Stavkarji in njih somišljenci ogražajo delavcem, ki hočejo iti na svoj posel, pot v tovarno, tako da si niso svestri svojega življenja. Tudi svojina družbe je v nevarnosti pred napadi nemirnih delavcev in njihovih nahajskanih priateljev. Jaz sem storil kolikor je bilo v moji moći, da vzdržim red in mir ter varujem zakon, toda bojim se, da proti tolitskih drhal mojce čete deputijev niso zadostne, pa je potrebno, da mi pošljete nemudoma na pomoc nekaj čet milice.

Governerja Hornerja ni bilo v Springfieldu, zato je apel sprejel in se mu radovelje odzval Hornerjev pooblaščenec Donovan, ki je proti 200 stavkarjem poslal 4 čete državnega vojaštva.

Skebi so dobili protekcijo stavkarji, ki so vprašali za zvišanje zdaj sramotno nizke plače, so označeni za "nelojalneže", "nemiren element" in za "žrtve zunanjih agitatorjev".

Stavkarji v Freeportu so zahvalili 20 odstotkov zvišanja plače, kolikor jim je bila znižana leta 1933, in priznanje unije. Po prihodu milice je bila stavka "poravnana" s 5 odstotki zvišanja mezd, kar je še vedno 15% manj kakor pred letom, unija pa seveda ni bila priznana.

— V Omaha in South Omaha

Farsa 'obravnava' na ameriških sodiščih

NEVARNOST LJUDEM IN HIŠAM

Na sliki je hiša blizu Zion City, Ill., na katero je padel aeroplanski letalo se je pri padcu s strehe učelo. Pilot je zgorzel, potnik pa so bili poškodovani.

Slovesne maše v zahvalo za konec vojne

Vojna za džunglo "El Gran Chaco" med republikama Paragauay in Bolivia, ki je trajala neprerogoma tri leta in stala nad 100,000 življenj, je bila končana s premirjem dne 14. junija. Za mir so posredovali Argentina, Brazilija, Čile, Peru in pa dva poslanika Zed. držav. Po premirju so se brale v vseh cerkvah Paragauaya in Bolivi, istotako v Argentini in v drugih deželah južne Amerike, slovesne maše v zahvalo za dosegreni mir. Kako to, da tako katoliške dežele niso mogle že prej doseči sporazuma, to časniške vesti ne tolmačijo.

Sto tisoč življenj je bilo žrtvovanih interesom, ki tekmujejo za poseb naravnih zakladov v tej tropični džungli. Ljudstvo je moralo garati in plačevati v prid vojne skozi šest let. Ni čudno, da je bilo med prebivalstvom veselje tolikšno, da so drug drugega jokajo objemali. Ampak spor s premirjem še zdaleč ni rešen.

Kompromisna vloga "levog" krila na milwauški konvenciji H. B. Z.

"Levo krilo" je separatna organizacija v HBZ. Ima svoje plačani organizatorji (unije) nehata s svojim delom. Governerja obeh teh drav sta demokrata.

Ker so delavci v Zed. državah smatrali za drhal vselej, kadar se organizirajo v unijo in vprašajo za izboljšanje svojega položaja, sme oblast vrnitev strelni ne da bi se ji bilo treba dati posledic. Kajti posledic sploh ni — razen ponavadi izgubljena stavka.

Tako postopajo z delavci tisti, katerim delavci s svojimi glasovi poverjajo politično oblast.

— V Omaha in South Omaha

jo. Komunistom je pač vseeno, kajtudi tudi med njimi so taki, ki so skakali preko plotov in so bili zdaj to, zdaj kaj drugega, kajto so smatrali, da jim "bolje kaže".

S pomočjo teh nečednih zvez so komunisti na konvenciji HBZ, ki je pričela dne 10. junija v Milwaukeeju, dosegli sicer impozantno število glasov, ne da bi pridobili v konvenčne odbore niti z enim svojim kandidatom.

Njihovo nezrelost je očitovano tudi dejstvo, da so poslali za svojega glavnega poročevalca in glavarja na konvencijo Leo Fišera, bivšega svojega glavnega urednika in zdaj tajnika njihovih srpsko-hrvatskih radničkih klubova, ki toži HBZ za petdeset tisoč dolarjev odškodnine, oziroma za \$75,000, kadar trdijo nekateri listi. Naravno, da so ga vsled tega moralni zatajiti celo njegov lastni pričasni, kajti samo 25 jih je glasovalo, da naj ostane v dvorani, drugi so molčali, in velika večina je glasovala proti. Izgon Fišera je bil za komuniste najbolj žalosten dogodek na tej konvenciji. Ako bi bili resnično strategi, bi moralni vedeti, da konvencija ne bo tolerirala človeka, kakor je Fišer, pa če svojo tožbo še tako upravičuje, da je bil primoran iti v obrambo svoje osebne časti na "buržavni sud".

Načelno ni na tej konvenciji med levim in takozanim "narodnim" blokom nikake razlike, razen v oportunitizmu. Komunisti so namreč na vsaki konvenciji Zajednice bolj in bolj švigašvage. Na tej so se med drugim zvezali tudi z Don Niko Grškovičem, da bi jim igral lobista. To je isti Grškovič, ki je bil med vojno vojnik kraljevaškega gibanja med ameriškimi Hrvati in Srbci in ki je na konvenciji Zajednice leta 1918 v dvorani Bohemian American in Chicagu klical narodnjakom: "Česa se bojite (v boju proti radikalcem)? Javno mnenje je na vaši strani... Vlada je na vaši strani..." Naši takratni levokriščani, ki so bili na ustanovitelji hrvatske komunistične sekcije, pa so molčali na galeriji in na flor konvencije ko grob. Ko jih je poročevalce Proletarca tedaj vprašal, kako to, so odgovorili, da ne bi nič zaledlo, če se oglašajo, ker je v dvorani preveč.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Načelno ni na tej konvenciji med levim in takozanim "narodnim" blokom nikake razlike, razen v oportunitizmu. Komunisti so namreč na vsaki konvenciji Zajednice bolj in bolj švigašvage. Na tej so se med drugim zvezali tudi z Don Niko Grškovičem, da bi jim igral lobista. To je isti Grškovič, ki je bil med vojno vojnik kraljevaškega gibanja med ameriškimi Hrvati in Srbci in ki je na konvenciji Zajednice leta 1918 v dvorani Bohemian American in Chicagu klical narodnjakom: "Česa se bojite (v boju proti radikalcem)? Javno mnenje je na vaši strani... Vlada je na vaši strani..." Naši takratni levokriščani, ki so bili na ustanovitelji hrvatske komunistične sekcije, pa so molčali na galeriji in na flor konvencije ko grob. Ko jih je poročevalce Proletarca tedaj vprašal, kako to, so odgovorili, da ne bi nič zaledlo, če se oglašajo, ker je v dvorani preveč.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

kommunistične stranke in dva kratek njen kandidat za predsednika Nemčije, je bil končno izpuščen iz zapora. Bil je obtoven sokrivde požiga državnoborbske palače v Berlinu. Vest iz Berlina pravi, da bo Torgler živel kakih 30 milj od Berlina in da se ne bo umesaval v politiko. Star je 44 let. V ječi je bil marca 1933.

Očvidni dokaz histeričnega oboroževanja Nemčije je bila silovita eksplozija v munisij-

skih tovarnah blizu Wittenberga. Vladna cenzura je priznala, da je bilo ubitih nad 50 delavcev in več sto ranjenih, dočim so neuradne vesti zatrjevale, da je izgubilo življenje nad tisoč moških in žensk, da je ranjenih par tisoč, in da so vsa poslopnja v bližini eksplozije porušena. Poročevalci tujih listov niso smeli na kraj nesreče več dni, da ga je oblast za silo spet spravila v red in pokopala ubite.

ther Coughlin, ki se "boksa" za socialno pravico, vrhutega pa sta dobila tudi veliko več tisočakov, kakor jih more na posameznem shodu nakolektivno detroitski pridigar.

To dvojno pojasič, čemu ni v tej deželi vžile raznimi "deklaracijami" še nikakih znakov, da hoče ljudstvo resničen preobrat iz starega v novi sistem. Vse, kar pričakuje, so staro dobratiči. Tisti socialisti, ki nad tem dejstvom obupavajo, delajo svoji stvari slabo uslužo. Treba je med ljudstvo z argumenti, z nauki in s klicem, ki ga bo privabil v naše gibanje.

— Na konferenci v Atlanti Cityju se je American Medical

association znova izrekla proti zakonom, ki bi določili podprtje in zdravniško oskrbo v slučajih bolezni. Kakor ameriška avokatska kasta, tako tudi zdravniki, združeni v omenjeni asociaciji, slepo sledi tistim, ki miže pred dejstvji in pozabljajo, da je zastareli, nepraktični zdravstveni sistem začrl za mega sebe. Velika večina ljudstva pri sedanjih svojih dohodkih nima sredstev, da bi mogla plačevati v slučajih bolezni v družinah druge zdravnike obiske, visoke cene za zdravila in še višje cene za bolnišnice. Takozvane okrajne bolnišnice, namenjene ubožnim, v teh okoliščinah tudi ne odgovarajo

potrebi in v mnogih krajih se jih ljudje boje kakor živina klavnic. Vse, kar so ti zdravniki pripravljeni dovoliti, je privatno zavarovanje v področju insurance kompanij in pa podpornih organizacij.

Demokratska stranka je v

prvi polovici tega leta nabrala v svoj centralni fond par sto tisoč dolarjev. Dolga ima še bližu po milijona dolarjev, a upa, da bo kmalu poravnana, nato pa začne zbirati nov fond za prihodnji volilni boj. Junija je največ prispeval članski demokratični vodja Pat A. Nash, namreč \$15,000. Nabral jih je med delavci.

— Demokratska stranka je v prvi polovici tega leta nabrala v svoj centralni fond par sto tisoč dolarjev. Dolga ima še bližu po milijona dolarjev, a upa, da bo kmalu poravnana, nato pa začne zbirati nov fond za prihodnji volilni boj. Junija je največ prispeval članski demokratični vodja Pat A. Nash, namreč \$15,000. Nabral jih je med delavci.

Kongresnik Vito Marcantonio iz New Yorka je v zbornicu od vlade zahteval, da naj izjaví, kaj ona misli o hujskanju svojih vložkih častnikov, in da je sij s svojim brbljanjem o vojnih ladjah, koliko je Washington Herald Stirlingu plačal za njegov senzacionalni žolčni članek.

Vlada se je v vsi stvari na pravila kolikor največ mogoče brezbrizno, če, naj pojasniti mornarični tajnik Swanson, če je sploh treba kakega pojasnila.

Mnoge delavske in pacificante organizacije so poslale vladni resinci zvezki kapitalističnih sil za vojno zoper Rusijo.

SLEPARSTVO S PREGANJANJEM V KORIST ADVOKATSKE KASTE

Insulli oproščeni vsake krvide. — Milijon za advokate. — Sweitzer zahteva povrnitev službe

T o ali ono posestvo bankrotira. Sodnik mu določi upravitelja (receiverja), čigar naloge je, da varuje koristi upnikov in lastnika. V resnici sodniki v Zed. državah take službe dele v "nagrado". To pomeni, da si naj receiver "nabere" kolikor si pač more vzeti, toda toliko oprezno, da mu zakon ne more do živega. Neštetokrat se taki sodni upravitelj spozabi v vzamejo vse, kar je dohodkov, gulijo upnike in ob enem črpoju vrednost vloženega kapitala s pretiranimi računi za pravila itd. Včasih se dogodi — samo včasih — da se tu in tam kak upnik, ali skupina upnikov zateče v obrambo svojih vložb na upnik. Če ima dovolj denarja, si lahko najame odvetnika, ki doseže vsaj toliko, da sodnik izreče receiverju ukor in v izredno kočljivih slučajih, ko je krivida le preočitna, določi drugega — po navadi spet le svojega prijatelja, ki gre na novo delo z enako mislio — "vzemi kolikor moreš!" Glavno načelo v tej skem je opreznost, kar se pravi, jemlji tako, da ti ne more nihče nicedesar.

Taka je procedura v ameriških "receivershipih".

Ko so bankrotirala podjetja, ki jih je vodil Samuel Insull, je zvezni sodnik imenoval poleg par drugih tudi njega za "receiverja". Casopisi pa so oznamljali: "Ogibajte se bojazni, kajti ta upravni odbor, imenovan od sodnika, bo kos nalogi in vse se bo dobro iztekel. Izgub koncem ne bo, ali pa le prav neznanje, kar pa je v teh težkih časih pač pričakovati."

Samuel Insull je careval nad ogromnim omrežjem elektrarn, plinaren, električnih železnic in sličnih javnih podjetij v treh ali štirih "zavah osrednjega zapada. Mnoga so imela milijone dolarjev vodenega kapitala, ki je v tej krizi splahnil, kar kar luža v suši. Krize ni hotelo biti konec in tedaj je tudi sodnik moral priznati, da se iz osušene gobe ne iztisne ničesar. "Izgube" so znašale več sto milijonov dolarjev. Starčki, vloge, upokojeni farmerji in mali trgovci, ki so imeli svoje prihranke v teh vedenih upravljanjih podjetij, so obupavali. Samomori med njimi so postali vsakdanost. Tedaj so Samuelu Insullu namignili, da je najboljše, ako prenehava biti sodni upravitelj, za izgovor pa naj naveže, da mora zaradi zdravja v inozemstvo. Sodnik je v tajni načrt privolil. Brata Samuel in Martin Insulla sta si dobila skrivoma potne liste — in vsi kapitalistični časopisi, ki imajo vpogled v take tajnosti — so molčali, nato pa je po nekaj tednih "izbruhnilo". "Velikanski švindel", so poročali listi. "Ljudje izgubili nad sto milijonov dolarjev. Oba Insulla odšla v inozemstvo."

Nato se je začel famozni lov za njima v Kanadi, Franciji, Grčiji, Turčiji in po morjih, ki je stal budno vladu Zed. držav nad milijon dolarjev.

Ta igra je trajala par let. Dne 14. junija je bil Samuel Insull po svoji tretji in zadnji obravnavi na priporočilo federalne sodnice oproščen vsake krvide, istotako njegov brat, njegov sin in drugi soroki.

Ne samo zvezno in državno vladu ter okrajno oblast, ampak tudi Insulle, njihove sorodnike in "kompaniste" so advokati zulili do skrajnih "legalnih meja" in zasluzili vsi skupaj par milijon dolarjev. Točne številke seveda ne bodo nikdar dozname.

Samuel Insull je po tej končni oprostitvi izjavil, da je ne popisljivo vesel, ker je opran madeža kriminalstva. "Sem brez imovine", je pristal, "toda moja čast je oprana".

Klub temu ni nobena tajnost, da je imel v Parizu v notelu sobe, ki so ga stale 40 dolarjev na dan, da je v Grčiji in kjer koli na svojem begunškem potovanju živel v najraskočnejših hotelih, da si je končno najel za svoj beg iz Grčije posebno ladjo, in da je po prihodu v Zed. države živel spet po aristokratsko in si najel za načelnika svojim zagovornikom enega najdražjih odvetnikov v Illinoisu.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

PROVOKATIVNI ČASTNIKI V AMERIŠKI VOJNI SLUŽBI

Klic podadmirala na vojno zoper sovj. Unijo

Se ne tako dolgo tega so pred konгрeso komisijo, ki je preiskovala muničiško industrijo, spravili Rooseveltovo administracijo v zadrgo razni oficirji in s svojim brbljanjem o vojnih ladjah, koliko je Washington Herald Stirlingu plačal za njegov senzac

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasti morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Assistant Business Manager.....John Rak Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

"Radnik" izbrisal "Jugoslovane"

Hrvatski komunisti v Ameriki so izbrisali naziv "Jugoslavstvo" in ga v imenih svojih organizacij nadomestili s "hrvatskim" i "srpskim". Dne 28. maja t. l. je Radnik priobčil uvodnik "Odbacimo naziv jugoslovenstvo". Tako je nesrečno kolo zgodovine na Balkanu preokrenil — ampak kam?

Komunisti hrvatske narodnosti so b. 1919-20 v Ameriki zatrjevali, da so "gradjani čitavog svijeta". Zdaj so samo se nacionalni Hrvati, katerih glavni smoter je borba za "nacionalno oslobodenje Hrvata ispod veliko-srpske hegemonije".

Glavna zahteva hrvatskih komunistov na tekoči konvenciji HBZ v Milwaukeeju je bila "enotna fronta v boju za osvobodenje Hrvatov izpod srbske nadvlade".

Kar se tiče Jugoslavije, pravijo "Radnikovec", je to naziv države, v kateri ni nobenega takozvanega jugoslovenskega naroda. Zato ni več daleč čas, ko bo razpadla in tedaj nastane osvobojena, svobodna, "nezavisna Hrvatska".

Tako demagogirajo ljudje, ki pravijo, da so marksisti, a v isti sapi delujejo to, kar hoče italijanski fašizem na vladu v Rimu in madžarski. Ali je režim v Beogradu v čem slabši in bolj krvav, kakor je Mussoliničev ali Horthyjev? Ne komunisti in nihče drugi na svetu ne verjame, da more postati mala Hrvatska "nezavisna država". Saj celo veliko večja Jugoslavija ni v mednarodnem svetu upoštevana niti toliko, kot bi bilo vsled njene geografske položaja pričakovati. Kako naj igra vlogo "nezavisnosti" deželica, ki ne more postati drugega kakor k večemu mostiču bodisi madžarskih ali italijanskih imperialistov!

Radikalno delavstvo ima dovolj izroku za boj zoper režim v Beogradu. Toda "jugoslovenski", zdaj hrvatski komunisti, ki se ne bore proti njemu zaradi socialnih krivic, ampak deloma vsled svojega oportunitizma, ki sliči že skrajni demoralizaciji njihovih načel, in pa vsled vnanje politike sovjetske Unije.

Jugoslavija je z ozirom na odnosje z Rusijo skrajno bedasta, ker je Beograd več ali manj se vedno pod vplivom poraženih carskih belogardistov, ki so se po porazu v civilni vojni naselili v Jugoslaviji. Če pa se vlada v Beogradu nekoga dne predrami in stori to, kar njeni zaveznički Čehoslovaška, da stopi v obrambni sporazum s sovjetsko Unijo, tedaj bodo hrvatski "komunisti" v Ameriki, ki so zavrgli naziv "jugoslovenstvo", kakor zavrže brivec umazano brisačo, postali spet navdušeni "Jugoslovani", kakor so zdaj navdušeni "Hrvati", ker jim bo to spremembu narekovala vnašana politika Moskve.

To vetrovno skakanje "Radnika" z veje na vejo ne ugaja niti vsem hrvatskim komunistom, kajti oni še niso pozabili, kako so jih učili, da so "gradjani čitavog svijeta". Kar naenkrat pa se naj spremene v hrvatske nacionaliste s komunistično znakom!

Komunist J. Mamić vprašuje "Radnika" med drugimi: "Mar delite vi Jugoslovane po veri? Npr., jaz sem rojen v Dalmaciji od staršev katoliške vere, a moj sošed od staršev pravoslavne vere. Ali vi smatrate, da sem Hrvat samo vsled te razlike v veri, in on pa Srb vsled enakega vzroka? Ako pritrđite, sem prepričan, da vi narodnosti v tem slučaju delite po veri."

Slično argumentira komunist B. Vuksanović, kateremu tudi ne ugaja slepoščenje s hrvatskim nacionalizmom.

In kako "Radnik" tolmači "nacionalno pitanje" v Jugoslaviji?

Mamić odgovarja, da ako bi bil "prečital dva govora drugega Stalina o nacionalnem pitanju v Jugoslaviji", pa ne bi vpraševal tako bedasto.

In v argumentiranju z Vuksanovićem pa pravi: "Linija, ki jo zastopa uredništvo Radnika v pogledu zanikanja naziva jugoslovenstva, ni linija Radnika, pač pa je to stališče komuniste internacionale..."

To je priznanje, ki v bistvu pove vse. Ampak da zakrije svoj oportunitem — kajti tudi hrvatskim komunistom v Ameriki ni mogoče skriti, kaj je Radnik pisal lani in prej, in kaj piše danes o "jugoslovenstvu" — se je zatekel še pod peroti Lenina, Marksja in Stalina — češ, mi se ravnamo točno po njihovih načilih, in oni nikjer ne uče o kakem "jugoslovenskem narodu".

Vprašanje, aka komunisti dele zdaj Hrvate in Srbe po veri — kajti po jeziku jih ne morejo, se "Radnik" izmika z izgovaranjem "na dva govora druga Stalina o nacionalnem pitanju v Jugoslaviji".

Ameriška legija podpornica militarizma

Največja hiba Ameriške legije je, da neguje militarizem, proti kateremu se bi morali baš njeni člani najbolj bojevati. Ampak ljudje, ki jo kontrolirajo, pač niso bili izpostavljeni ognju na fronti, niti ne bodo v slučaju nove vojne. Vladajo jo krogci, ki hočejo za svoje koristi v tujih deželah protekcijo močne armade in ob enem pa je Ameriška legija privatna armada, ki služi za pobiranje notranjih sovražnikov ("rdečarjev"). V svojih vrstah ne trpi niti duhovnikov, če so pacifisti. V pričetku junija je izključila zaradi "pacifističnih aktivnosti" Rev. R. H. Satterfielda. Eden njegov pregrešek je, da agitira za odpravo vojne in v ta namen za odpravo militarizma.

Ubrani se "priateljev", drugo bo lahko

Delavci, nikoli ne pozabite reka, ki je resničen in ostane resničen, neglede kdo ga je izrekel: O Bog, varuj me prijateljev, sovražnikov se bom že sam ubranil.

Vsi se laskajo delavstvu. Vsi listi, posebno med tujerodnim delavstvom, so "delavski". Vsi kandidatje vse urade so prijatelji delavstva. Delavcev, poskušaj se ubraniti svojih "prijateljev" in potem bo sovražnike lahko premagal.

PROSILI DEŽJA, DOBILI POVODENJ

V San Pedro Actoparu v Mehiki je bila suha to pomlad tolikina, da so ljudje trumoma polnili cerkev in prosili Stvarnika, naj jim pošije dežja. Ko so takoj ne davno napolnili cerkev, se je zaoblčilo, usula se je ploha za ploho, nastala je povodenj, in nad tri sto ljudi v cerkvi je utonilo, ker jim je val vode zaprl pot v rezervi. Samo sedem vernikov se je otelo. Na sliki so soredniki utopljenih, ki so prili po odtek vode v isto cerkev, moliti za duše pokojnih. Krivo za katastrofo so duhovniki zvali na brezbožje.

Seymour Stedman oproščen

L. 1931 je politična persekučija posegla v zadeve City State banke v Chicagu, v katere direktorju je bil tudi Seymour Stedman, pravnik po poklicu in dolgo let eden izmed vodilnih socialistov v deželi. L. 1920 je bil socialistični kandidat za podpredsednika Zed. držav. Ker je bil Debs, katerega so socialisti nominirali za predsedniškega kandidata, v ječi, je padla vsa kampanjska tura na sodruga Stedmana. Med vojno je uspešno zagovarjal mnoge socialiste in poznejše komuniste, ki so prišli v navzkrije z izjemnimi zakoni.

O Stedmanovi zadevi piše milwaukeežki župan D. W. Hoan med drugim:

"Marsikomu izmed čitateljev je znano, da je velika potota čikaškega okraja meseca aprila 1931 obtožila in potem

bila banka solventna, ker je imela več vrednosti kakor pa obligacij, toda drž. pravniku se je slo za uničenje političnih nasprotnikov in je s svojimi intrigami zrahjal med vlagatelji zaupanje vanjo, pa je narančno, da ni mogla zadostiti vsem, ki so takoj zahtevali govorino za svoje vloge. Ako bi prosekutor in njegovi pomočniki držali svoje nosove proč, ne bi prišlo do takega konca. Krv je torej politični prosekutor, ki ni pomisil na škodo, ampak je imel v vidi le cilj, kako se čim bolj maščevati nad političnimi protivniki. Chicagu ima se posebno velike take golazni, ki pod kapitalističnim sistemom lahko omadežuje karakter še tako poštenega človeka.

"Prolekarec" ima za razvoj naših naselbin večji pomen kot katerikoli drugi časopis, in "Prolekarec" je že čestokrat naglašal, da je zapadna Penna njegovo najboljše zaledje.

K temu Hoanovemu komentarju lahko še dodamo, da so odsodbo, ki je bila izrečena proti Stedmanu na nižjem sodišču, komunistični listi pogosto ponatiskavali in se dušali proti "socialističnemu kruku", neglede, da so vse okolčine prisile za Stedmanu. Niti niso hoteli komunisti upoštevati, da je dal v dobi medvojne histerije Stedman radikalem vseh vrst na razpolago svoj čas in talent in jih branil na sodiščih in se boril za osvoboditev obsojenec, neglede kateri radikalni struji so pripadali.

Stedman je eden izmed še živečih pionirjev v ameriškem delavskem gibanju. Kakor župana Hoana in druge ameriške socialiste, tako tudi nas veseli, da mu je sodišče izbrisalo peticionalni procesorji z zločinskim namenom pritisnil nanj.

Minneapolis spet v delavskih rokah

V tretji 11. juniju je bil izvoljen za župana mesta Minneapolis Thomas E. Latimer, ki je bil mnogo let tajnik socialistične stranke v Minnesoti. Socialističnemu gibanju se je pridružil že v rani mladosti, ko je študiral pravo.

Stedman je vložil priziv na apelatno sodišče, kateremu je dokazal, da ga je federalno sodišče imenoval za zaupnika v kooperativni zvezi, katera je bila tedaj v težkočah, in skozi to kooperativno družbo je bil avtomatično izvoljen tudi v direktorji omenjene banke. Njegova naloga kakor naloga drugih je bila, da jo postavi na čimsolidnejšo podlago. Na sodišču je bilo dokazano, da je

V soboto in nedeljo 13. in 14. julija v Moon Run

Slavje 30-letnice Prolekareca, ki se prične v naselbini Moon Run, Pa., v Portman's Grove, v soboto 13. julija in se konča v nedeljo 14. julija pozno večer, bo sestanek vseh čitateljev Prolekareca in drugih prijateljev delavstva in drugih prijateljev delavstva v zapadni Pensilvaniji. Ob tej prilnosti bodo gosti res od blizu in daleč, kakor se ponavadi čita v poročilih vabilih. Kot ječemo, tudi Chicago ne bo brez zastopstva, ker imata namen priti v te kraje na obisk Joseph in Kristina Turpin, oba aktivni v klubu št. 1 in v delavskem zbiranju vobče. Nadejam se seveda tudi mnogih drugih "od daleč". Iz naselbin v teh krajih Pensylvanije pa pričakujemo velikih množic.

"Prolekarec" ima za razvoj naših naselbin večji pomen kot katerikoli drugi časopis, in "Prolekarec" je že čestokrat naglašal, da je zapadna Penna njegovo najboljše zaledje.

Demonstrirajmo ob tej prilnosti vsa ta zgodovinska dejstva in se zavzemimo, da bomo pomlajeni delovali za naše glasilo in naše klube, kakor se Prolekarec pomlaja v svojem boju za delavsko in človeške pravice ter za odpravo sedanjega sistema.

Plesaleem bo igrал orkester Bergantovih hčerja iz Lisbon, O. Kdo bodo govorniki in kakšne bodo sportne ter druge teme, bo sporočeno. Nedvomno bo pripravljeni odbor storil vse v svoji moći, da bo ta prilika čimboljše vsestransko uporabljen za agitacijo, zavaročno v delavski sport.

Poročevalec.

Evropske kapitalistične dežele in džingoti v Zd. državah protestirajo proti sovjetski Uniji trikrat na dan, ker se umestjava v njih notranje zadeve in podpira stranke (komunistične), katerih cilj je vreči obstoječe vlade.

Kar je dovoljeno drugim, je tudi nam, šo si mislimi v Moskvi. Tako je sovjetska vlada naslovniki za nadaljnje proteste.

Simon Kavčič:

POGLED SKOZI PROŠLOST

(Nadaljevanje.)

Eden izmed zagovornikov ideje za ustanovite samostojnega socialističnega lista je bil Ivan Solar, ki ga je podsulo v tunelu v Seattlu, Wash., 8. februarja 1910.

V svojih spominih bom objavil tudi nekaj njegovih pisem in podatkov, kolikor jih vem o njemu sam, in kolikor so jih objavili drugi.

Tega agilnega sodruga je počasno omenjal tudi Fred Pettsche, enako tudi v sledenem pismu, katero ima na našo zgodovino precej informacij:

Chicago, Ill., dne 4. decembra 1905.

Dragi Kavčič!

Izvod Glas Svobode, v katerem je bil napaden po vladajoče SNP, mi je nekdo vzel, najbrž ker je bil v njemu tudi zapiski II. gavna zborovanja. Skratal Ti budem preskrbel drug izvod.

Pošiljam ti posebej več izvodov Glas Svobode, katerih gradivo te bo govorilo zanimajo. Da bili ti dal komentar k njih vsebinski, ni potreben.

Zahteve za ustanovite novega socialističnega lista prihajajo iz dosti zunanjih krajev, kakor mi sodrugi pričevajo. Medtem ko sem bil jaš v Bandolalu, se je gibanje za nov list zelo ojačalo. Včeraj se je vrnila zvezna slovenskega socialističnega kluba v Chicagu, ki se je pridružil vrnjanju za nov list. Zaključeno je, da v kramku izide nov mesečnik, Prolekarec. Prvi dan se je zanj nabralo \$65. Ta list je našemu delavstvu nujno potreben.

Ceški socialisti so Konfida na cesto posadili, zato, ker ne zmaguje svojih stroškov za tiskanje Glas Svobode, ki so včlanjeni v unijah. Izmed članov JSZ so se udeležili sestanki edino Anton Garščin in Frank ter Angela Zaitz. Porocila so bila živahnna in razpravljena o njih zelo konstruktivno. Socialistična stranka ne bo dobila svoje prave veljave, dokler ne postane faktor v unijah. In unija ne potrjuje delovanja socialističnih članov kakor suha zemlja dežja.

Frank Petrich je odšel v Minneapolis, Minn., kamor je bil poslan na delo v mlin za muk. Plačali mu bodo \$25 na teden.

Na sestanku so sklepali tudi glede uredniškega dela pri novem mesečniku Prolekarcu. Ta nalog je dana Jožetu Zavertniku, ki bo list brezplačno urejajo, češki socialisti ga bodo postavili in tiskali za ceno, kolikor bo stalo njih v njihovi tiskarni. Dalj nam bodo tudi "office" brezplačno.

Zavertnikova družina (žena in sestrot) je za njim na potu v Ameriko.

To je enkrat vse novice, katerih sem se spomnil. Prosim, pošiji mi tudi pravi naslov s. Sočarja, da mu bomo prisil. Na res je razumen v odločenje velikih prijateljev vsega, kar se poračuna dobrega v sovjetskem gibanju. Je tudi tako naklonjen ideji za

ANDREAS LATZKO:

SEDEM DNI

ROMAN. — Poslovenil MILE KLOPČIČ.

PREGLED ZE OBJAVLJENE VSEBINE

Hinavsko prigovaranje justičnega svetnika Walde-mara Rilla ni moglo omehati svojega svaka zdravnika dr. Landaua, da b. vsmj sveti večer prebil s svojim očetom, mogočnim bankirjem, kateremu je bilo grubobrtev glavnih smotrov na svetu. Rilla, ki je v duši sovražil vse žide in posebno še človekoljube in radikalce, je izvršil ta poset po naročilu svoje žene, sestre dr. Landaua, katero je poročil vsled bogastva njegovega očeta, čeprav je bil žid. Rilla je svaku očital njegovem znanju s proletarci, njegovo ukvarjanje z ženami revezem, katere so se branile preoblega zaroda, in tedaj mu je dr. Landau brezobjektivno zalučil v obraz, kaj misli o parazitih, o svojem bogatemu očetu in o lažnjivi Rillovi sentimen-talnosti. Landau je postal nad svakovo arogantnostjo že besen, in mu je zalučil, da ni nikjer garantiran, če morda tudi njegov sin — sin vplivnega justičnega svetnika — ne postane radikalac.

(Nadaljevanje.)

Justični svetnik je bruhnil v glasen krohot in dgnivil orokavičeno desnicu kakor prometni stražnik, ki daje znamenje: Stoj!

"Le nič strahu! S takim dedičem bi že znal opraviti! Če imajo otroci muhe v glavi, so dobro namočene vrbove šibe najboljše zdravilo!"

Doktor ni odgovoril nič, od nasilnega ble-ska na Rillovih zobeih bi mu bilo skoraj postalo slab. Ukvajar se je nekaj s ključavnicu in kljuko, le da je lahko prezrl k slovesu izproženo roko, in pohitel k umivalniku, kakor da je preiskoval izredno nečednega bolnika.

IV.

Karl Abt se je bil vrnil domov s trdnim sklepom, da se preobleče za obisk pri doktorju Landauu. Na mizi njegove gole kamre je ležalo v zelen papir zavito, z zlato nitjo prevezano in s smrekovo vejico okrašeno darilo, ki ga je bil za doktorja sam izdelal. Nezaupno je ogledoval klavrn zavojek. Kaj ni smeno, obdarovati s preprostim pepelnikom boga-tega človeka, ki si lahko vse privošči?

Saj to je tisti veliki razloček!... Dobremu doktorju žal nisi mogel povediti tega v obraz, kadar je začel s svojimi moralnimi nauki, res pa je vendar, da je njemu kaj lahko pridi-govati. Odpovedovati se prostovoljno, hoditi z omalovaževanjem mimo lahko dosegljivih užitkov, to je nekaj drugega, nekaj čisto druga-gega, kakor pa biti brez dela. To naj bi doktor kdaj poizkusil!

Abt je sedel na stolu kakor da jezdi, s komično opert na mizo, in se zaman trudil, da bi premagal svojo nevoljo. Zmerom si je pri-govarjal, kako je doktor dober ž njim; malo jih je bilo na svetu, ki bi lahko tako brez ka-kričnoki ošanosti, tako resnično toplo govo-rili z neizobraženim delavcem. In vendar ni bilo to isto, kakor da sediš s sebi enakimi za mizo. Dati se ves večer poučevati, ne da bi bim udariti po mizi in primazati komu za-ušnico, ko ti že tako še tiči v kosteh tisto pre-keto srečanje!

Pod železno posteljo, potisnjem v kot, je stal majhen, črn, lesen kovčeg, ki je vsa štiri vojnā leta hranil civilno obliko infanterista Karla Abta v skladišču vojašnice. Zdaj je hranil "započinčino" njegove matere, ves uspeh njenega, dolgega življenja; tudi izrezek iz lista s sliko kneže druzine je moral biti še v njem.

Dolgo je Abt sedel in okleval, ne da bi bil trenil s pogledom od skrinjice. Skozi tanke stene sebe je prodiral daljno večanje dojenčka, prepri, smeh, petje, škrpanje teških škornjev na stopnicah in smukanje copat nad njegovo glavo. Skozi vse razroke je polzela kuhišnica sopara. V lastni kamri si sedel pač hkratu sredi življenje vse stanovanjske kar-sne, gosta, lepljiva brozga vsega in vseh te-je zasedovala in se ti zajedala celo pod kožo.

Razdražen je Abt nazadnjene segel po klu-jku in odklenil. Ne da bi bil količaj še dvo-mil! Elegantni gost je bil kajpada baron Friedreich Mangien, a zakaj si ne bi skupine znova ogledal? Za preoblečenje bo še zme-rom dovolj časa.

Zabojček je bil videti kakor kovčeg za vzorce; na milijone žensk gara vse svoje žive dni, in edini uspeh je takšne brkljarija. Na vrhu je ležal izrezek iz svetega pisma, obrob-ljen z obledelimi slikami z Zveličarjevega življenja, in pod njim pastorjevo potrdilo: iz-žeta storka z rumenim, usahljim obrazom je nekoč kot mlado, cvetoče kmečko dekle sto-pilo priči h Gospodovi mizi. Potem je sledil poročni list, posušeni mirtov venec in razce-frani rumeni nevestni pajčolan, ovit okrog še-stih docela enakih zavitkov, v vsakem šop otroških las in mrtvaski list. Samo listine Kar-la Abta so manjkale: v šestih tolstih letih ob hamburški bogati skledi si je bil nabral za-dostno zalogo moči, da je kljuboval poman-jkanju, ki so mu mlajši bratje in sestre po vrsti podlegali.

Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 103 pollet-ne naročnine. Prejšnji izkaz (4 tedne) 169.

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitate in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Prole-tarca pozno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

NOVA DOMOVANJA FARMARJEV

Na sliki je del naselbine Palmer v Alaski, kamor zvezna vlada preseljuje bedne farmarje iz Minnesota, Michigana in Wisconsina.

Frank Novak:

INPRECOR IN ENOTNA FRONTA

(Konec.)

Vistem poročilu o delovanju francoske K. S. čitamo nadalje: Izvrševalni odbor F. K. S. (francoske kom. stranke) je izvršil koncem leta 1932 v svojem delovanju za enotno fronto, da bi se pokazala vredno tega odlikovanja, se je prigralo to dekleto do pomivalke v kuhinji, pomivalka do pomožne kuharice, nazadnje do kuharice. Desetletja ni prišel niti en kos pohištva, ni prišla niti ena umetnina v hišo, desetletja se tovarna ni povečala, število delavcev ne poskočilo, ne da bi se tudi ta zvesta duša v kuhinji, žareč od ponosa, čutila z gospodarji vred vrvšeno in hkratu še bolj ponizo in podložno svoji gospodi.

Se ko je vročično žareč od častižljnosti pripravljala svečano pojedino ob krstu jedva še pričakovanega vnuka in prestolonaslednika te hiše, bi bila skoraj štiridesetletna planila za vrat slehernemu opravljalcu, ki bi ji bil oma-deževal čast s sumničenjem, da bi sploh lahko kdaj zagrešila tako nehvaležnost, da bi se omogožila, češ, nisem več zadovoljna s svojim deležem na uspevanju Mangienovih! Pa je le-pega dne počila vodovodna cev v kuhinji, po-klicali so delavca iz tovarne, in s prvim pogledom v čiste, modre oči, ki so tako odkrito srčno sijale izpod ponosnega čela, je bila uso-da nesrečnica zapečatena. Še preden je prazoval "mali gospod baron Friedl" svoj prvi rojstni dan, je bila poročena s sedem let mlajšim možem.

In nadalje, v drugem odstavku: Napaka političnega biroja Izvrševalnega odbora FKS seveda ni temeljila v tem, da se je posvetoval z izvrševalnim odborom FKS, dasiravno je težko razumeti, zakaj naj bi se spuščali v razpravljivem odnosu med delavci in posvetovalci.

Število naročnikov delavskih časopisov v glavnem mestu Oslo: Socialistično glasilo Ar-beiderbladet, dnevnik, 50,000 naročnikov, vsi komunistični časopisi skupaj, 8 do 10,000 naročnikov.

Rezultat glavnih volitev: Sledēca tabela govori sama dovolj jasno.

Labour party, 1924, 265,310 glasov

Komunistična stranka 60,000 glasov

United Labor party

(ko so se ji pridružili socialdemokrat) l. 1927, 370,000 glasov

Komunistična stranka 40,000 glasov

United Labour party

1930 375,000 glasov

Komunistična stranka 20,000 glasov

United Labour party

1933, 500,000 glasov

Komunistična stranka 22,000 glasov

Toda vrlic temu so socialistični voditelji "delovali" na vseh straneh proti interesom delavcev, da se doseže istinita enotna fronta in združitev vsega delavstva v boju proti fašizmu in vojni. To pa nam jasno priča sledēci odstavek dočetnega poročila: Ker so začeli ta posvetovanja, zastopniki KS bi morali skušati izpremeniti iste v pogajanja za resnično enotno fronto, temelječ na dočetenem programu in na ta način razkrinkavati zastopnike S. S., katerih namen je bil seveda popolnoma drugačen. (Izdajalci, seveda. Opom. prev.)

V nadaljnem poročilu je po-veden, oziroma priznano, da ni bilo mogoče izigrati vodstva francoskih socialistov v teh de-batah, ker je to vodstvo trdnovztrajalo pri svojih resnih na-menih, da se doseže istinita enotna fronta in združitev vsega delavstva v boju proti fašizmu in vojni. To pa nam ja-sno priča sledēci odstavek dočetnega poročila: Ker so začeli ta posvetovanja, zastopniki KS bi morali skušati izpremeniti iste v pogajanja za resnično enotno fronto, temelječ na dočetenem programu in na ta način razkrinkavati zastopnike S. S., katerih namen je bil seveda popolnoma drugačen. (Izdajalci, seveda. Opom. prev.)

(Dalje prihodnjic.)

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošlje zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so števe na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

VI. IZKAZ.

Anton Jankovich, Cleveland, O. 20

Anton Zornik, Herminie, Pa. 16

Jacob Rožič, Milwaukee, Wis. 10½

Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 9

John Matekovich, Gowanda, N. Y. 8

John Zornik, Detroit, Mich. 7½

Joseph Snay, Bridgeport, O. 6½

John Tancek, Girard, O. 5

Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill. 4

John Rak, Chicago, Ill. 4

Frank Bizjak, Chicago, Ill. 3½

Mike Krultz, Willard, Wis. 3

Anton Zaitz, Forest City, Pa. 2

Joseph Lever, Newburgh, O. 2

Anton Per, Springfield, Ill. 1

Bartol Yerant, W. Aliquippa, Pa. 1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 103 pollet-ne naročnine. Prejšnji izkaz (4 tedne) 169.

NOVA DOMOVANJA FARMARJEV

NAŠI OGLAŠEVALCI

Bilo je že neštetokrat povdarno, da je ameriški kapitalizem zgradil vse svoje časopise na temelju dohodkov za oglaševanje. Stotine milijonov dohodkov, ki jih dobi za priobčevanje reklame, zaračunajo trgovine, tovarne in sploh vsi oglaševalci, odjemalcem.

To je v tej deželi najglavniji vzrok, čemu se delavski tisk ni mogel razvijati sporedno s kapitalističnim. Delavski listi so moralni računati naročnino ker oglašov niso bili deležni, razen kaj malega od simpatičarjev, ki so in priporočajo svoje trgovine, obrtnike, zdravništvo, uradnike itd.

V tej številki oglaša razprodajo v svoji trgovini znani roj. John Močnik v Clevelandu, ki je čitateljem tega lista znan vsled mnogih prejšnjih oglasov.

Stavbinsko in posojilno društvo "Priklad"

Chicago, III. — Stavbinsko in posojilno društvo "Priklad" je med delovnim ljudstvom, toda eno leto kasneje poročo zastopnik kapitalističnih časopisov pojavlja se v tem poročilu. Ima 200 članov, med katerimi je mnogo Slovensev, v okrog \$300,000 imovine.

V preteklem fiskalnem letu je imel "Priklad" \$66,000 dohodkov in \$63,000 izdatkov. Cisti dohodek skozi vso letno dobo je znašal \$4000.

Za plača se je izdal \$2,400. Tajnik (M. J. Turk) ima po \$27 tedensko. Mnoge pravne posole izvršuje sam in odvetnika najame le, kadar je neobhodno potrebno. Istotako sestavlja račune v vrvi sploh razna druga opravila, za katera priča, da je znašal \$10,000 dohodkov in \$6,000 izdatkov. Za plača se je izdal \$2,400. Tajnik (M. J. Turk) ima po \$27 tedensko. Mnoge pravne posole izvršuje sam in odvetnika najame le, kadar je neobhodno potrebno. Istotako sestavlja račune v vrvi sploh razna druga opravila, za katera priča, da je znašal \$10,000 dohodkov in \$6,000 izdatkov.

Nekatera stavbinska in posojilna društva so vsled izgub znižala, ali pa popolnoma ukinila obresti. "Priklad" je med temi in na občnem zboru je bilo pojasnjeno, da obresti ne bo, dokler se finančno stanje ne obrne v ugodnejšo smer. "Priklad" ima zdaj osem oseb v vrednosti \$49,850, ki so mu prisla v posest, ker dolžniki niso zmagovali obveznosti.

"Priklad" je bilo eno prvih stavbinskih v posojilnih društv, ki je na urigranje tajnika zaključilo, da se naj izplačuje na vloge vsem enako in sorazmerno, tako da ne bo nobenih prednosti za nikogar, ampak za vse enaka pravica.

Društvo je poravnalo vse dolgove v bankah in druge in v prošlem letu je izplačalo \$7,000 zaostalih obresti.

Delničarji so razpravljali tudi o federalizaciji stavbinskega društva, toda malo društva imajo zanjelo zelo malo pri-

like, ker imajo velika in bogata prednost. Vsled tega so malo v tej krizi prisiljeni v likvidacijo. Tajnik je izvajal, da bo direktorji kljub temu storili kolikor bo mogel da postane Priklad federaliziran stavb. in posojilno društvo.

V direktorju so izmed Slo-vencev M. J. Turk, Vincenc Cainkar in Lovrenc Gradišek, v nadzornem odboru pa Anton Udovič in Frank Zordan.

Poročevalec.

44-urnik v Kanadi

IVAN KLICAR, Ljubljana:

EVROPA BREZ MIRU

(Konec.)

V tej ugodni situaciji pa so sledile politične napake, ki kažejo, da ima Hitler v zunanjosti politiki nesrečno roko. Hotel je dobiti tukaj vidne zunanjepolitične uspehe. Prvi plen naj bi bila Avstrija. Toda tukaj je zadel na odpor Vatikana in Mussolinija. Znano je, da je Hitler upal pridobiti Mussolinija z osebnim razgovorom, prepričal pa se je samo, da Mussolini Avstrije noče izpostiti, in tako se je sestanek končal z obojestranskim razočaranjem. Očitno je pripravljal sunek proti Rusiji, odtod ljubezništvo na račun Japonske in zblizjanje s Poljsko. Poljska je seveda s hvaležnostjo sprejela desetletni pakt o nenapadanju, izpolnjen s prijateljskog pogodbo, kajti s tem je silni pritisak od zapada pojenjal. Vendar kakor kažejo zadnji dogodki, si je ohranila v glavnem prostoroke in je zelo dvomljivo, če se bo v protisovjetski politiki dala vpreči v Hitlerjev voz. Nespreten korak je bil tudi izstop iz Društva narodov, ki ga je storil Hitler v duhu narodnosocialistične demagogije, ki je že od nekdaj prikazovala Društvo narodov kot ustanovo, ki naj ovekoveči versalski mir. Dosegel je samo, da je vskočila v Društvo narodov Rusija, ki je s tem dobila važno politično postojanko. Zaman je nemška diplomacija poskušala zadnji hip prepričati vstop Rusije v Društvo narodov. Nemčija je z nespretno politiko prisilila celo Anglijo, da je zavzela stališče proti njej, čeprav je Anglija storila vse, da ohrani tudi pri nevšečnih korakih Nemčije vlogo posredovalca. Že izstop Nemčije iz Društva narodov Angliji ni bil po godu, kajti Društvo narodov je za angleške interese zelo koristna ustanova. Načelno protiruskog stališče Nemčije se zdi Angliji hvaljedno in zato ne more imeti nič proti temu, da je Nemčija važen vojaški tabor. Vendar Anglija želi pustiti Nemčijo na vzhod samo takrat, ko bo to v njenih interesih. Trenutno Anglija Rusijo do neke mere celo potrebuje za pritisak na Japonsko, ki kot velika gospodarska in vojaška sila ogroža angleški imperij v Aziji. Neprijetno so dirnilo ob priliki obiska lorda

Simona nemške zahteve o vrniti kolonij in napoved oboroževanja na morju. Kakor smo videli, je Hitler v dobi, ko je bil še malopomenben strankarski voditelj, pisal o tem, da je treba Francijo uničiti kot politično silo. Tega seveda Anglija ne bo nikdar dopustila. Baldwinove besede, da je meja Anglie ob Renu, so dovolj jasne. Priklučitev Avstrije po Nemčiji noče niti Francijo, niti Italijo in zato se ji upira tudi Anglia, ki se boji vojne, ki bi utrla boljševizmu pot v Evropo. Nemški ekspanziji je torej zaprta pot na zapad in jug, na vzhod pa odprtta samo po predhodni odobritvi Anglike. Tudi po rusko-francoski vezi se na tem položaju ne bo ničesar spremeno, kajti Lokarska pogodba ne ščiti samo Francije pred Nemčijo, temveč tudi obratno. Francija sme pomagati svojim zaveznikom na vzhodu samo tedaj, če bo to dovolila Anglija, ki je glavni garant Lokarske pogodbe. Kakor velekokrat v preteklosti drži Anglia sedaj ključ evropske politike trdno v svojih rokah.

Iz navedenega je razvidno, da zunanje-politični položaj Nemčije ni ugoden. Težko bo izvesti vsemenski in vzhodni program, ki ga je napovedal Hitler v svoji knjigi. Kakor v zasmeh je Rusija postala velikim notranjim težavam ali pa udariti in si poiskati izhoda v duhu imperializma. Prva kakor druga možnost mora prej ali slej končati s katastrofo, ki bo pogolnita režim in strla okove tlačenega nemškega proletarijata.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Vest, da sta se John Rak, pomožni upravnik Proletarca, in Frances Langerhole, hčerka znane John Langerholce družine v Johnstownu, podala v zakonski jarem, me je zelo presenetila, a zraven tudi vzradostila. Čestitke obema. Dasi oba še mlada, sta mi vendar stara znanca. Veseli me posebno to, da sta se v samskem življenju izkazala za izborna delavca na našem polju in upam, da bosta enako vztrajno nadaljevali tudi v "novem stanu" ter ostala zvezsta principom socializma.

Dne 8. junija sem bil z nadučiteljem tukajšnje šole v Carnegie Medical Bldg., kjer so ga preiskali špecialisti glede njegovega zdravstvenega stanja in pronašli, da ima enako bolezen kakor jaz. Torej sva v tem oziru dvojčka. On nadučitelj, jaz hišnik ali "janitor" v isti šoli — sva drug drugemu tožila, kadar so njega ali mene, ali oba zaeno mikastile bolečine.

Obiskal sem tudi urad državne organizacije soc. stranke. Tajnik in vsi drugi so bili zelo zaposleni s pripravami za Debsovo spominsko slavnost, ki se je vršila prošlo nedeljo v Cantomu. O.

Obiskal sem ob tej priliki v Clevelandu samo družino Erste. Ker sva moralna oba nazajše isti dan, ni bilo časa za posete k sodrugu.

V nedeljo 9. junija sem z družino odšel v naselbino Glencooe, oziroma kar je ostalo od nje, na obisk k sodružici Kranji. Nedavno se je vrnila iz bolnice, kjer je bila operirana vsel bolezni, ki jo imenujemo "želodni kamni". Je že precej okrevala, vendar je še šibka. Toda če se ji bo zdravje enako naglo vračalo, jo v nedeljo 23. junija za gotovo pričakujemo na konferenci v Bridgeportu.

Ker je omenjam konferenco, naj nagnasim tole. Potreben je, izredno potreben, da pošljemo vsi klub JSZ čimvečje število zastopnikov in enako tudi društva, ki so v Prosvetni matici. Prične se ob 10. dopoldnu v društveni dvorani na Boydsville.

Popoldne pa bo v Guna parku, v obližju dvorane, piknik in slavje 30-letnice Proletarca. Kaj, sodruži in sodružice ter somišljeniki, če se vsi skupaj zavzamemo in napravimo ob tej priliki slavnost, kakršne še ni bilo v vzhodnem Ohiu? S skupnostjo to prav lahko dosežemo. Pripravljalni odbor pa se trudi, da bomo vsi, ki pride, zadovoljni s sporedom in

MEDNARODNA RAZSTAVA V SAN DIEGU

Dne 28. maja je bila v San Diegu, Calif., otvorjena mednarodna razstava, namenjena se predvsem na dežele ob obeh straneh Pacifičnega oceana. Na sliki je del mesta San Diego v kraju, kjer so razstavni prostori.

postrežbo. Glavni govornik bo **John Terčelj**. Za ples bodo igrale štiri hčerke s. Jacoba Berganta iz Lisbon, O.

Ker bo ta konferenca ena najvažnejših v njeni zgodovini, zato vas ponovno urgiram, da se je udeležite. Pridite na konferenco in na slavje 30-letnice Proletarca neglede na vreme, kajti v slučaju dežja se bo vsekaj skupaj vršilo v dvorani na Boydsville.

Joseph Snay, tajnik Konference.

Iz zapisnika redne seje odborov JSZ dne 7. junija 1935

Navzoči: Frank Alesh, Filip Godina, Fred A. Vider, Joško Oven in Fr. Zaitz od eksekutive. Anton Garden in Frank Udovich od nadzornosti - dseka JSZ; Alice Artach, John Hujan in Angela Zaitz od nadzornosti odseka slovenske sekcije; Peter Bernik in Ivan Melek od prosvetne odseka. Tajnik Chas. Pogorelec.

Odsotni: Peter Kokotovich, Geo. Maslach, Paul Bošnjak in John Rak, vsi opravičen, bodisi rabi nočnega dela in eni vseled odstotnosti iz Chicaga.

Za predsednika izvoljen Philip Godina. Po prečitanju zapisnika prejšnje seje pravi Fr. Udovich, da je tajniku naročil, da mu vsled druge nujne seje ne bo mogoče na to, kar pa v zapisniku ni pojasnjeno. Tajnik pojasni, da je to njegova krivda, ker ni poročal o opravičbi.

Korespondenca. — FLIS v svojem cirkularnem pismu pripomore, da se naj naša organizacija zavzame za predlog, ki je pred kongresom in ima namen omiliti ali odpraviti težkoče nedržavljakov, legalizirati v gotovih okoliščinah njihovo nepočastno prisotenje, olajšati doba do državljanstva itd. Predlog je v kongresnem indeksu označen z H. R. 8163 in njen predlagatelj je kongresnik Kerr.

Skljeneno, da naj urednik o predlogu poroča v Proletarcu, \$60. Vsega skupaj je vplačalo \$100. Skleneno, da se njegovo zanje. Glede dodatne prošnje sugestijo za prepis predloži direktorju JSPD.

V točki o glasilu in našem

tisku v obče poroča Fr. Zaitz To je to pomlad storila tudi vzdohnohajska konferenca društva SNPJ, katere sedež je v Bridgeportu, O.

Louis Pavlinič, taj.-blag. Federacije.

Stanje M. Slanovca

Akron, O. — Ker se mi je čudno zdelo, da Max Slanovec ni prišel že dva tedna čiti Proletarca, sem se odločil, da ga obiščem. Dobil sem ga v zelo slabem stanju. To je bilo dne 7. junija. Dejal mi je, da ga tarejo razmere in da mu tudi združje jako nagaja. Svetoval sem mu, da naj gre v bolnišnico. Odvrnil je, da bo to menda res še najboljše. Zdel se mi je silno potrt in obutan. V društvu ni nobenem. Ima dve hčerki in dva sina, še vsi mladosteni. Te vrstne sem napisal, ker Maksa Slanovca tod okrog in mnogi Slovenci v Clevelandu dobro poznajo, pa jih bo ta vest zanimala.

Martin Podobnik.

Kaj je Marx najbolj cenil?

Za najvišjo krepost je smatral priprostost; za moško vrlino — moč, za svojo glavno lastnost — zasedovanje enega cilja; za srečo — borbo; največja nešreča zanj je bila — izguba svobode; greh, ki ga je najlažje odpustil, je bila lahkovernost; najbolj je sovražil prijedelih hlapčevstvo; najrajši je prebiral Shakespearea, Ajshilosa in Goetheja; za merilo svoga življenja je imel izrek: "Nihil humani a me alienum puto" (kar je človeškega, mi nju tuje), in za geslo pa: O vsem je treba dvomiti.

Nov hrvatski list

Dne 15. junija je izšla v Chicago prva številka novega hrvatskega lista "Pravda". Izvaja dvakrat na mesec. Urejeno in izdaja ga Drago Grkinčić. Urad ima v So. Chicagu. Stališče lista je narodnjaško in politično neodrejeno.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

VII. IZKAZ.

Chicago, Ill. Klub št. 1 JSZ od prebitka začave 30-letnice Proletarca \$100.00.

Detroit, Mich. Angleški odsek kluba št. 114 JSZ \$5.00.

Detroit, Mich. Peter Benedict \$2.55 in Martin Menton \$1, skupaj \$3.55.

Cicer, Ill. Matt Kure \$1.00.

W. Aliquippa, Pa. Neimenovan 50c.

Syracuse, N.Y. Prispevali Miss Mildred Virant, Lorenz Kaučič in Frank Miklavčič 50c. (Poslat Lorenz Kaučič.)

Akron, O. John Obreza 25c.

Indianapolis, Ind. Louis Sasek 25c.

Skupaj v tem izkazu \$111.05.

Prejšnji izkaz \$146.56, skupaj \$267.61.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointment only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu. Cicero in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA

1727-1731 W. 21st STREET

Telefon: CANAL 7172-7173

DELO JAMČENO
CHICAGO, ILL.

FRANK S. TAUCHAR:

DOMAČI POGOVORI

F. S. Tauchar je sledenči spis poslal v objavo letosnjemu Majskemu Glasu. Izmed mnogih prispevkov je moral izostati tudi ta, ker ni bilo za vse prostora. Valedi tega ga priobčujemo v Proletarju.

DOLGOTRAJNA brezposelnost in tiskne ekonomiske razmere so dokaj izpremenile na življenski tempo, mislešenje in domači govorico. Po petih letih krize tudi navadno ljudstvo nekoliko razmišlja, kako spraviti življene v boljši tok in dočim sasaj delno blagostanje, dočim resnejši posamezniki, prepojeni z novejšimi idejami, zahtevajo popolno preuredbo družabnega reda sveta. In na teh sloni upanje človeštva.

Bernetova družina je pogosto priredila domač diskuzijski večer, ki je bil navadno tako zanimiv, da so tudi mlajši člani družine rajše ostali doma kot pa bi šli v kino ali igrat kocke in kvarte k sosedom. Posledoč, kadar je prišel v vas starci oče Miha z materine strani, ter se podal v živo debato z Bernetovim dedom o vseh številnih "izmih", najbolj pa o socializmu in komunizmu, kajti Berne je bil socialist, Miha pa komunist. "Moža sta imela v takem slučaju v prejšnjih časih navadno največ besede, tudi če sta bili niju priletni ženici zraven z vsem priznanjem gladkotekojih jezičkov. Ta izjava je bila seveda edinole in političnih, strokovnih in gospodarskih razpravah."

Mladi Berne in njegova so-poga sta bila v mislešenju precej sorodna ideologiji starih dveh, ne pa nijiju otroci, dva sina in dve hčeri, od šestnajstega do štirindvajsetega leta, kateri so imeli tudi več izobrazbe in pa čisteji pogled v nove razmere nele doma, ampak po vsem svetu. Stari predsedki se namreč preveč vkoreninijo, pa je le malo ljudi z zadostnim duševnim obzorjem, da bi se znali prilagoditi novim razmeram. Zato je menda res koristno in prav, da nas narava poslagoma po vrsti odstranja tja, kamor nas največ v resnicu že davno spada . . .

"Eden mojih starih očetov je socialist, drugi pa komunist," je rekla Iva nalašč tako glasno, da so jo vsi slišali, pogovarjajoč se s svojim zaročencem ob pisalni mizi. "Ti pa si demokrat in v tej oči je republikane. Če te vzamem, kaj bodo najini otroci?"

S tem je bila pozornost ostalih obrnjena k njima.

"Otroci? Hm; ali bova imela tudi to nadlog?" jo je porečno podražil zaročenec Tone.

"Ne izvajaj se vprašanju," je hitro povzela Iva. Stvar je resna."

"Seveda, seveda, draga mama," odvrne Tone resnejše. "Najbrž bodo vsi socialisti, ker ima navadno mati več vpliva nad otroci kot pa oče. Jaz jih pa tudi ne bom nagovarjal v starem demokratizem, ker se celo meni vedno manj dopade. Zadnje čase sem imel še največ zaupanja v razne progresive, pa so preveč razdvojeni in brez pravega programa. Zato se mi nikar ne čudi, če bom v prihodnji kampanji delal z vami."

"Bravo, Tone!" se je oglasil star Berne. "Vedno sem željal, da slišam našo vnučko, Mi-

no pričakoval, da boš v dogledem času postal naš sotrudnik."

"Jaz pa sem mislil, da boste pristopili k nam," poseže vmes Miha. "Komunisti smo bolj radikalni in zahtevamo takojšnji preobrat. Naša stranka je še razmeroma mlaša, pa imamo že veliko državo v svojih rokah."

Stari Berne ga je resno zavrnih: "Ne pozabi, da je v glavnem to delo socialistične stranke! Ko je v Rusiji prišlo do razkola v stranki, je večina članstva šia z novo, radikalnejšo skupino, katera je vzela s seboj iste fundamentalne principe in Karl Marksova načela za socializacijo vsega imetja, ki se jih je naučila v skupni socialistični stranki. Ce izvazmem razkol, se ni izvrnilo nič novega. Slabe posledice tega so bile v tem, da so se začele po tem vzgledu cepiti socialistične stranke v vseh deželah. To pa je uničevalno učinkovalo, kajti povsod je moč politično organiziranega delavstva pripela padati. Da je bila nesreča še povrčana, so se razvili takozvani 'načelniki boji', kar pa jaz po teh letih bojje ne morem imenovati drugače kot navadna frakcija prerekanja. Radi teh razlogov imamo zdaj fašizem v Italiji in Nemčiji ter splošno reakcijo drugod. Moje načelo je, ne razdvajati delavske solidarnosti! Mi rabimo samo eno politično stranko, v kateri naj oddočuje večina; tako društvo, ki se je v začetku izreklo za nacionalizacijo vsega imetja in za odpravo privatnega profita, je socialistična stranka. Vse potrebne izpopolnitve se lahko izvrše v njenem delokrogu, zato so bili razkoli nepotrebeni in naravnost škodljivi."

"Ne oporekam, da imaš mora deloma prav," odvrne Miha že nekoliko razburjen. "Toda pomisli, da so bili nekateri starejši in ozkega duševnega obzorja sodruži preveč zakrnjeni, pa niso mogli započeti ideologije novejših moči, medtem ko so še vedno imeli vpliv in kontrolo nad večino v socialistični stranki skoraj povsod. To so tehtni vzroki, zakaj so leva krila odstopila in se pridružila tretji internacionalni, misleč, da bodo tudi drugod le s komunistom prišli do vladne kontrole."

"Vidi se, da sta po vseh teh letih histerije in političnega kaosa postala tudi vidva bolj zmerna v razpravah," poseže vmes mladi Berne.

"In to je dobro znamenje," doda njegova žena. "Spominjam se, kakšen vihar je bil včasi, ko sta oba v isti senci trdovratno trdila, da sta vsak zase neovrgljivo v pravem. Jaz pa sem že takrat smatrala, da razkoli ne morejo koristiti, čeprav sem navadno le molče poslušala."

"Da, mi otroci smo poslušali in se že takrat učili," doda mlajša hči Berta. "Pozneje smo čitali dela socialističnih mislecev in vneto zasledovali svetovne dogodke ter si tako čistili pojme v svojih glavah, molče in stvarno, kar nas je usposoblje za inteligenčno organizatorično delo, ki je tako potrebno v agitaciji za skupno delavsko stranko."

"Si slišal našo vnučko, Mi-

ha?" ga je podražil star Berne. "Ti in tvoji nestrenzni niste bili tolerantni, niti posebno intelektualni, ko ste se pridružili razkolinikom, in nas, ki smo ostali zvesti stranki krstili za 'socialpatriote' —"

"Ali zopet začenjaš po strem način?" je zarohnel Miha. "Lahko ti naštetej mno-

ge —"

"Prosim oba deda, da ohfanih hladno kri!" je segel v besedo Mihu vnuk Ciril. "Čas je,

da že enkrat pozačita staro razprtje. Ako boste še v nizdalje dajala take vzglede, se

morda pričnemo tudi mi mlađi med seboj lasati."

"Za to smo pa že prepametni," ga zavrne sestra Iva. "Mene so taki prepriči le še v zavabu, ki ne morejo nič več napraviti škodljivega vtiška. Ni pa bilo vedno tako. Ko sem bila mlajša in so bile delavskih in političnih razmernih strank, nisem mogla samostojno presojati. Zdaj pa spadam med tiste so-

druge, ki so že edinstveno delavsko politično stranko, zato me malenkostni prepriči o takški ne vznemirajo, niti ne sprenehene mojega prepričanja."

(Delje prihodnjie.)

Piknik federacije SNPJ 21. julija v Milwaukee

Milwaukee, Wis. — Milwaukee-westallška federacija S. N. P. J. priredi piknik skupnih društev v nedeljo 21. julija v Sagadinovem parku na S. 38th in W. Burnham St.

Kot član federacije in nji pridruženega našega društva "Vijolica" sem prepričan, da bo članstvo naših 7 društev prislo na to skupno prireditve v čimvečem številu. Zavedajmo se, da v skupnosti je naš cilj in naša moč. — L. Ambrozich.

Izlet kluba št. 114 JSZ

Detroit, Mich.—Klub št. 114 priredi sodelovanjem svojega člana prireditve izlet v nedeljo 30. junija na Upper Strait Lake. Ves eventuelni prebitek bo prispevan v United Socialist Drive. Sodruži in drugi, pridite vsi na to prireditve. V izobilju bo svežih jestiv in izbornih piščakov.

Vsi, ki imate prostor v avtih za nadaljnje goste, ste prvi, da pridejte pred lokal SND med 9. in 10. uro. Od tu odidemo najkasneje ob 10. Na svidenje 30. junija pri jezeru Upper Strait Lake. — Janko Zornik.

"Vidi se, da sta po vseh teh letih histerije in političnega kaosa postala tudi vidva bolj zmerna v razpravah," poseže vmes mladi Berne.

Prihodnja seja kluba št. 1 JSZ in diskuzija

Chicago. — Redna seja kluba št. 1 JSZ se bo vrnila v petek 28. junija. Na dnevnem redu bodo važna poročila in nato diskuzija o predmetu, ki ga je določil klubov prostovoljni odsek že pred nekaj meseci, a vsled drugih zadev ni prišel na vrsto.

Glaši se: "Kretanje komunističnih struj in menjanje taktike komunistične stranke v Zed. državah in drugih deželah."

Uvodni govor bo imel Frank Zaitz, nato sledi razprava o tem predmetu, ki bo vsakemu voljile za inteligenčno organizatorično delo, ki je tako potrebno v agitaciji za skupno delavsko stranko."

Podcenjevanje nasprotnikov je najslabša taktika.

REKLAMA Z DEKLETI ŽA LETOVIŠČA

Ničesar ni v ameriškem časopisu bolj v modi kakor slike mladih žens. in deklet v kopalnih oblikah, oziroma v vsake sorte sugestivnih oblikah. Vse te ilustracije so običajno uporabljane za oglaševanje letovišč, mazil, lepotičnih sredstev, cigaret itd. Ta slika je iz Kalifornije.

Herman Göring išče prijateljstva na Balkanu

Herman Göring, Hitlerjev minister za zrakoplovbo, si zelo prizadeva, da pridobi Poljsko čimbljije Nemčiji in enako tudi Bolgarijo in Jugoslavijo. Nedavno je bil v Bolgariji in potem v Jugoslaviji, kjer pa so

jakov razpaljal. Ta zbor je bil včlanjen v Prosvetni matici JSZ.

V starem kraju v rojstni vasi zapušča pokojnik mater, dve sestri in tri brata.

Dragi Martin, slava tvojemu spominu!

Matt. J. Zalec, Andr. Champa.

Clanom klubu št. 114

Detroit, Mich. — Prihodnja redna seja kluba št. 114 JSZ bo v petek 28. junija ob 7.30 zvečer na John R. V bodoče se bodo naše seje skozi poletje vrste vsak četrti petek v mesecu.

Janko Zornik.

Prireditve 30. junija na Syganu

Sygan, Pa. — Tudi naš klub št. 13 JSZ priredi slavnost 30-letnice Proletarca. Vršila se bo v nedeljo 30. junija na kraju, kjer bo naša prireditve prvič. Je obkrožen z lepimi drevesjem, med farmami in je torej dovolj v "prostih naravi". Za pojasnila se oglašate v dvorani.

Cenjeno občinstvo tu in v okolici je vabljen, da pride na to prireditve, da tudi mi dostojno proslavimo tridesetletno trajanje našega glasila.

Na sporedu so govor, igre, plesna in proga zabava. Postrežba bo izborna.

Lorenz Kavčič.

Norman Thomas bo govoril v Martins Ferry

Bridgeport, O. — V torek 25. junija zvečer bo govoril v Eagle Hall v Martins Ferry Norman Thomas. To je prvič. Je bo on govoril v teh krajih. Vstopnine ne bo, ker bo vse stroške plačal stari sodrug J. Fetterson v M. Ferryju. Ta pionir je star 70 let.

Delave, pride vse na ta shod in agitirajo, da privabite tudi čimveč tistih, ki naznani v listih ne čitajo. Slišali boste moža, ki je bil že dvakrat predsedniški kandidat in ki je eden glavnih socialističnih volijev v tej deželi.

Joseph Smo.

Prispevki v Podroru MAJSKEM GLASU

V. IZKAZ.

Waukegan, Ill. Anton Nagode \$2; po 50c: Mike Civha in John Zavokšek, skupaj \$3. (Poslala Frances Zagovšek.)

Chisholm, Minn. Federacija SNPJ \$3.00. (Poslala Mary Smoltz.)

Nanticoke, Pa. Henrik Pečarič \$1.

Little Falls, N. Y. Elizabeth Penich 50c; Jennie Estenich 30c; neimenovan 20c, skupaj \$1.00. (Poslala E. Penich.)

Cleveland, O. Ciril Obed \$1.00.

Detroit, Mich. Frank Kress 50c.

Madrid, Ia. Frank Smerdu 50c.

Oakmont, Pa. Joseph Komatz 25c.

Bridgeport, O. Martin Koss 20c.

Skupaj v tem izkazu \$10.25. Prejšnji izkaz \$57.60, skupaj \$67.85.

Prireditve v Chicagu

V Chicago bodo to leto sledče slovenske prireditve:

Nedelja 23. junija: Piknik društva "Delave" št. 8 SNPJ.

Nedelja 30. junija: Piknik društva "Narodni vitezi" št. 39 SNPJ pri Keglu v Willow Springsu.

Cetrtek 4. julija: Piknik federacije SNPJ čikaškega okrožja pri Keglu v Willow Springsu.

Nedelja 28. junija: Piknik društva Pioneer pri Stezinaru v Willow Springsu.

Sredo 11. septembra: Prireditve društva Integrity SNPJ.

Nedelja 20. oktobra: Slavnost 25-letnice JSZ v dvorani CFS.

Sobota in nedelja 2.3. novembra: Slavnost 10-letnice društva Pioneer.

Sobota 16. novembra: Prireditve društva Integrity SNPJ.

Nedelja 24. novembra: Koncert pev. zborov "Sava" v dvorani SNPJ.

Torek 31. decembra: Silvestrov

zabava v dvorani SNPJ.

DOVTIPI IZ TRETEGA RAJHA

V "Deutsche Flüsterwitz", Verlag "Graphia", Karlsbad, so izš

Would It Not Be Grand?

Every year about this time our schools and colleges turn out millions of graduates to the already large army of former graduates who are still without jobs for which they prepared themselves. Their illusions of securing employment in the line for which they studied, of rising up in the world or even becoming president someday soon leaves their minds as they vainly search for jobs.

While our Washington officials are raising huge sums of money for the work-relief fund, this problem of providing learned students with permanent jobs for which they trained themselves receives little or no attention. The Milwaukee leader in the following article mentions what could be done if the people had voted and elected Socialists:

"Well may the commissioner of education deplore the fact that a million graduates are being thrown out into the world with nothing to do. It is a disgrace and a gross injustice.

"They are being added to the innumerable other graduates, of recent years, who find themselves in the same dilemma. Every six months this tragic injustice is repeated.

"Probably the commissioner of education has no influence with his chief in the white house, other than to try to secure the use of \$24,000,000 a month from the \$4,800,000,000 work-relief fund, to provide for work, recreation and further study for graduates. Or perhaps he would not know what else to use his influence for.

"His plan, of course, is a de-

VISITING PENNSYLVANIA

Johnstown needs no introduction. It is well known to all readers of Proletarec for the activities carried on by branch 5 JSF, cultural organizations, SNPJ and other progressive lodges. Just recently singing society Yugoslavia was re-organized which is making good progress under the leadership of Zalars and others. Their director is Hans Roemer, a very able man for this line of work.

My first stop was at the Langerhole's. Just by stepping into the house you can tell they are Socialists. Eugene V. Dubs, JSF convention and Socialist branch pictures hang on the wall. All are active members of branch 5. After a chat with the family we visited the Slovens Workers Home where the SNPJ lodge delegates were holding a meeting, planning a picnic which will be held sometime next month. Some of the familiar faces were Frank Podboy, Theresa Glavach, Ignac Groznik, Joseph Culcar and many others, all busy planning for a successful picnic.

Coming back to the Langerhole's home Johnnie Jernejich drove us to Parkhill to visit his folks. Both are very sociable which also goes for the rest of the family.

There was a keen interest among the Johnstowners for the Westmoreland SNPJ Federation affair held on Decoration Day in West Newton. Arrangements were made and so several cars of us left for "Dutch-town" as it is called. The hall was filled to the capacity. People came from all parts of Pennsylvania, some even from Cleveland, W. Va., and Chicago. The program consisted of speeches given by Anton Zornik, Jane Fradel, Fred A. Vider and the writer. Other features were selections played by the band, a number of songs by the singing society "Savica" and a one act play, "The New Deal" which was presented by a group of players from Moon Run. On the walls hung the paintings of Harvey G. Prushek who had them on display. In the evening a dance took place. People in Pennsylvania know how to enjoy a good time. Before leaving for Johnstown we stopped to visit the Yannicks, Shinks and Peves. On our way back Frank Zalar, our chauffeur began to hum Slovener melodies, of course, with my assistance. He enjoys singing as well as I do and is one of the most active members in the singing society Yugoslavia.

"Saturday a concert will be given by Rodoljub, a Croation singing society," he informed me. "Our chorus has also been invited to give a few selections and you must come with us," he said.

Rodoljub is one of the oldest singing societies in Johnstown. They ce-

sirable one, for temporary purposes.

"But the money will run out. For the graduates, as for the rest of the unemployed who may find jobs through the work-relief fund, it is crucially important that something more than the mere making of temporary jobs shall be done. It will be nothing short of a social crime, on the part of the administration, if it does not use a goodly portion of this huge sum for the purpose of creating permanent employment.

"The creation of permanent employment involves a right-about-face on the part of the administration — generally speaking.

"In one respect, the administration has been taking the right course for permanent purposes—namely, in the development of the Tennessee Valley electrification project. It has gone into business.

"But it stopped with that one industry. In other respects, it studiously avoids doing any voting right."

DEAD HANDS RULE THE LIVING

Whether the United States Supreme Court has the power to veto laws of Congress is still in dispute, although it is clear that no clear grant of such power can be cited. However, it is a tragedy that society should be hampered by the dead hand of the past. The men who framed the Constitution had no comprehension of the world in which the modern generation lives, and were they to emerge from their tombs they would be as much surprised as a Caesar would be if

but superficial temporary things, some of which are valuable in themselves, such as housing and public improvements, but which do not provide going industries for men to work in after the big appropriation evaporates.

"If the administration had the right spirit and the right objective, it would take over essential industries and prepare to have the public be the great employer and the great producer. It would abandon the scarcity plan and adopt the abundance plan. It would enlist the services of the graduates, and millions of others, in a vast social reconstruction which would be satisfying to their ideals.

"Would it not be grand to have an administration with the will and the vision to do that? Well, we haven't—the administration is as blind as a bat. But such an administration can be had next time — by voting right."

he walked the streets of Paris today.

The Constitution was framed for a society that was almost wholly agricultural. Our civilization is industrial with its great powers of production and distribution owned by giant trusts and mergers. The candle and pine torch have been replaced by the electric light; the pack-horse and wagon by the railway; the town-crier by the daily newspaper, the telegraph, wireless and radio; home and shop production by vast industrial plants equipped with machinery; local markets by the world market.

An industrial revolution has occurred since the First Congress met in 1789, and yet the mind of an old agricultural age speaks through the Constitution to the mind of this age of industry and invention. It is an absurdity piled upon the absurdity of starvation in the midst of plenty.

—The New Leader.

It seemed that during my stay in Johnstown all kinds of affairs were going on. Triglav, one of the largest and oldest SNPJ lodges sponsored a program and dance on Saturday June 8. Because of the rainy weather that afternoon I didn't think a large crowd would turn out, but was surprised when I stepped into the hall. The program opened with a short English comedy given by the younger members. All characters knew their parts well and could easily be heard and understood in the back of the hall where we sat. Next we heard several songs sung by the juvenile members of Triglav. They will make good singers for the singing chorus Yugoslavia some day. The last number on the program was a one act Slovene comedy which kept the audience laughing. The characters were Martin Lovko, Ivan Zupan, Theresa Glavach, the two John Langerholes and another lady whose name I do not recall. Mrs. Zupan directed both plays and the juvenile chorus. The tamburica orchestra began to tune up their instruments and we danced as long as the "Blue Laws" of Pennsylvania would permit which is 12 P. M.

The hospitable Zalar's invited us for a dainty supper, prepared by the Mrs., one evening. Both are very sociable. Frank took out his car and we went sightseeing. One has to be a good driver to make the hills and turns, but Zalar mastered it without difficulty.

During my stay in Johnstown, sad things also happened. Mrs. Volk, the mother-in-law of John Langerhole's youngest daughter passed away. She was a great loss to the family. To the Volks my sincere sympathy.

Time passed quickly and soon the grip had to be packed again. When one meets such nice people as the Perchin's, Buzjak's, Koroshetz's, Podboys, Jernejich and many others, one just hates to leave. Pulling up to the station we clasped hands once more with a promise to see each other again. — John Rak.

Socialist Study Club Meeting Well Attended

About one hundred people attended the meeting of our Socialist Study Club held last Friday night. The program consisted of a lecture by comrade Chas. Pogorelec on his Western tour, an exhibit prepared by the Young Falcons and slides about the Civil War in Austria. Charles Pogorelec explained his travels, meeting people and of the conditions that exist. His entire tour was a success as he outlined it, organizing a branch in Bear Creek, Mont., securing new subscriptions for Proletarec and selling literature.

Next were the young Red Falcons. On the wall hung their display of work which they have been doing every Saturday at the lower SNPJ Hall. Tony Podbavsek gave a short reading and Irene Svetlik sang a song. The instructors are comrade Mary Jugg and Dorothy Sodnik.

The slides, showing views before and after the Austrian civil war, mostly about Vienna were very interesting. Comrade Winston Dancis, national secretary of the YPSL explained the pictures. He ended up with a talk about the causes of the civil war and the role played by the Socialists.

After the meeting comrade Ernestine Jugg solicited \$1.50 among friends and sympathizers for the convention journal which is being prepared for the YPSL convention to be held in Pittsburgh. Comrade John Rak presided at the meeting.

Pub. Committee.

JOINT MEETING

At Kankakee, Ill., a joint mass meeting was held by trade unions and farmers' organizations. The city workers will buy from the farmers and the latter will demand un-made products and services.

"THE GOOD SOLDIER"

By Jack London

(April 6, 1917—the glamor of a new crusade for Democracy, a new war to end war.

April 6, 1935—a broken, impoverished, browbeaten world lines up new balances of power to build new wars.

And the lesson workers? We go back to the Socialist pioneer, Jack London, for our answer:

"Young men: the lowest aim in your life is to become a soldier.

"The good soldier never tries to distinguish right from wrong. He never thinks; never reasons; he only obeys.

"If he is ordered to fire on his fellow-citizens, on his neighbors, on his friends, on his relatives, he obeys without hesitation.

"If he is ordered to fire down a crowded street when the poor are clamoring for bread, he obeys, and sees the gray hairs of age stained with red and the life tide gushing

ON UNDERSTANDING SOCIALISM

By Charles S. Bernstein

One constantly hears people, who call themselves Socialists or Communists, remark that he heard a speaker over the radio or listened to a lecture, or read an article or book, in which the speaker or writer spoke or wrote "like a Socialist."

On the surface the remark appears innocent—like a Socialist. But what does the person mean when he says this? A demagog speaking over the radio declares that the administration has failed to end the depression. Immediately people begin to believe that the speaker is a Socialist. Nothing could be further from the truth. Socialists and other revolutionaries have never claimed that the Democratic administration was attempting to do away with the cause of the depression. From the very first day of the New Deal Socialists have shown that it was only a smoke screen set up by the advance guard of the capitalist class to save the profit system.

Upon other occasions we hear smooth-tongued politicians bellow about the "rights of the people." This, too, is taken for good currency. Surely Socialists know enough not to trust these political merchants. One may hear some half-baked liberals talk of human rights and take that for Socialism. And so on down the line we have an amalgam of the freak, the fake and the fraud, parading as saviors, and are led to believe that they are something different from what they really are.

Talk is cheap, and it is the privilege of anyone and everyone; but that is no reason why Socialists should be misled by the phrasemongers. Not all these people are ignorant; in fact the capitalists hire only the best and the most educated ex-

perts to defend their cause. The writers are paid so much per word, line or column, and above all, they are always given the space in the best magazines and newspapers in which to expound their schemes for their masters. Speakers are given time on the leading nation-wide hook-ups that enable them to speak to millions. Here is where they always have the advantage over the radicals.

But, say our friends, what does it matter whether so-and-so is a Socialist or not, so long as he makes people think? The question is—think what?

THE REAL SOCIALIST

An old adage says: "Every horse is a quadruped, but every quadruped is not a horse." This is good logic. Now, for the sake of being polite, as this may be misconstrued, I will use my own illustration: All Socialists are members of the species homo-sapiens, but all members of the species homo-sapiens are not Socialists.

Everyone who advocates government ownership or government control of industry is not a Socialist. But every Socialist advocates complete public ownership and democratic management of the national wealth and industry. Every person who assails the present order of things or condemns the Democrats or Republicans, advocates some element of social change, but if he does not advocate social reconstruction, or more specifically, social revolution, he cannot be a true Socialist.

Socialists stand for Socialism—Socialism stands for the collective ownership and democratic management of all land, industry and finance—which in turn means a complete social revolution of our present order of capitalist society. Therefore anyone who advocates anything less, no matter what he may name it, is not advocating Socialism, but reform, which is the antithesis of Socialism.

This, however, does not mean that everyone who speaks or writes must use this or that stereotyped phrase. But the essence, the meaning of what he says, must always have the same central emphasis; it must be the whole thing or it is not Socialism. The sooner we realize this the sooner will we make our thoughts clear, and the better will our movement fare, and the surer will our direction be.

SOME QUACK DOCTORS

Silver-coin Coughlin, the smooth radio broadcaster from the Shrine of the Little Flower, would have us believe that the free coinage of silver and prayers will cure our economic and social ills. India, China and other countries have been engaged in this magic for centuries but are still smirking under the worst kind of misery.

Then we have the patent-medicine man from Louisiana demanding that we limit the production of cotton and other commodities, so that the producers may get higher prices, as the road to a million incomes.

Now, how are incomes of a million dollars a year going to be achieved? How would that end poverty?

The problem confronting the masses is not the limitation of fortunes, but the abolition of the profit system. This means that the ownership and control, management and operation of the industry and commerce of the nation, must become the property of the whole people. For so long as the present system of capitalism is production of the nation's wealth rests in the hands of the few who control it, profits must inevitably follow, and so long as private profit exists, misery will continue. Because profits can only be made when people produce good wares and merchandise for whom they are in turn paid wages or salary, the wages of the workers must be kept low in order that the owner of industry may make a profit. When this point is overlooked, the whole structure of our economic society is misunderstood.

The Socialist view of the capitalist order of society is that there must be a reorganization—a social revolution—that is, a change from the present private profit making world to that of a cooperative society in which all who work with hand and brain will share the wealth of the things produced. This is the wise men of capitalism do not want; even the cure all specialists are content with the system as it is, except that they want to insert a patch here and there. Here is where the division comes between reform for reform alone and social revolution. And one must decide on which side he stands.

SEARCHLIGHT

By
DONALD
J.
LOTRICH

Over 100 people attended the lecture and social of our Social Study Club last Friday night at the Unemployed Headquarters. Chas. Pogorelec related his experiences from a recent agitational tour thru the west, slides of important happenings of the Austrian Civil War, last year, were shown with appropriate remarks by comrade W. Dancis of the YPSL and following that we had an enjoyable time. Our flight, "Tom Mooney No. 3", of the Red Falcons, tutored by Mary Jugg and Dorothy Sodnik displayed some of the things they have made and furnished recitation and a song for the program.

"Labor has gotten a new 'Magna Charta', said William Green of the A. F. of L. when the NRA was born. He thought, as did most labor leaders, that labor would arise to the occasion and organize millions of the employed into genuine labor bodies. Personally, I thought Green was bluffing them. He and his group have always played the game for what it was worth. They have insisted that the policy of rewarding the friends and punishing the enemy was the logical procedure of the A. F. of L. on the political field. Yes, it was fruitful for some but not for labor. And even now, that the NRA has been killed they are asking for its continuance. Instead of forming the nucleus of a mass labor party and forcing thru their demands. With thousands of strikes taking place these poor fellows haven't learned yet that labor has gained its demands only thru struggle. There will be no new "Magna Charta" until labor is in power or until the Workers' Rights Amendment is adopted and ratified.

Two cases in question for labor leaders to rant about are the Freeport, Ill. and the Omaha, Neb. strikes. In each case the "state militia" was called in to stop rioting, of course. That term often used in labor disputes when labor seems to get the upper hand in a struggle. They should come right out and say to put down labor. In the Omaha case it is even more serious. A state of martial law was declared in which the state militia takes control of the whole city and civil government steps aside. In the Omaha case the governor insists upon arbitration by both sides and howls that he'll enforce the decisions of the arbitrators with force, with court martial, if need be. We don't trust these birds who send in a militia

* Japan has stepped into another chunk of China presumably for the same purpose that it has established the free (?) state of Manchukuo. The Chinese have been torn by decades of strife. Japan wants to be ready to invade Russia as soon as it feels powerful enough. In its invasion Manchukuo and the rest of China, if Japan can control it, would assist imperialist Japan. Russia's danger of war isn't over, by any means, not as long as Germany and Japan will continue their aggressive armament and territorial expansion programs.

* The prediction now is that war will be declared in Europe within 12 months. Why, with the precarious internal condition of Italy and its clamor for territorial expansion in addition to the maneuvers of Japan and Germany, it's likely to explode at any time. Then the boys will march off to kill one another for home and country. Who's home? And who's country? Why the imperialists, of course.

Norman Thomas spoke on the NBC radio hookup last Sunday on Deb's Canton antiwar speech and where Deb would stand on war today. At Canton a great throng of Deb's followers met to reenact the scene which made Gene Deb denounce the world war and for which he was later unjustly convicted and confined to prison. We stand up to the great peace lover and great agitator for the working class with the rest of the comrades everywhere.

DAY OF PRAYER

How about declaring the sixth anniversary of the great crash a day of prayer, imploring the Almighty to tell us why plenty of everything isn't enough to go around.

American Guardian

